

PERSONALITĂȚI DE VAZĂ ALE INTELECTUALITĂȚII TEHNICE DIN BASARABIA

*Rubrică susținută de dr. hab. Valeriu DULGHERU,
Universitatea Tehnică a Moldovei*

ION INCULEȚ – FIZICIAN, OM POLITIC, MEMBRU TITULAR AL ACADEMIEI ROMÂNE

*„Sunt puține regiuni care au atâtia fruntași distinși,
dar necunoscuți opiniei publice românești din Basarabia”
(Gheorghe Bezviconi)*

ION INCULEȚ s-a născut la 5 aprilie 1884 în satul Rezeni, județul Chișinău. După absolvirea Seminarului teologic din Chișinău (1905), se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității din Dorpat (azi – Tartu, Estonia). În scurt timp, însă, abandonează studiile din cauza închiderii temporare a acestei instituții, urmare a manifestărilor studențești organizate în susținerea primei revoluții ruse. Revenind la Chișinău, se avântă în vâltoarea evenimentelor politice din Basarabia. Colaborează un timp la ziarul românesc “Basarabia”, în care publică o serie de articole în cele mai diverse probleme.

În anul 1907 se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității din Sanct-Petersburg, pe care o absolvă în 1911, având recomandare pentru pregătirea profesoratului. În următorii ani, până în 1917, lucrează în calitate de profesor la Școala reală, Școala comercială și la Gimnaziul de fete din Sanct-Petersburg, unde predă algebra și geometria. Potrivit unor informații, a colaborat la revistele de popularizare a științei “Vestnik znania” (“Mesagerul cunoștințelor”) și “Naucinoe obozrenie” (“Revista științifică”).

Participă activ la viața social-politică din Sanct-Petersburg, fiind ales, în 1917, membru al Sovietului orășenesc de deputați ai muncitorilor și soldaților din partea Uniunii profesorilor. Angajat în cunoscutele evenimente, acumulează cunoștințe ample și o experiență bogată de luptă politică. În luna august a aceluiași an, revine în Basarabia în calitate de emisar al Guvernului Provizoriu. Aici se

acomodează repede la noua situație social-politică, la condițiile specifice ale regiunii periferice a imperiului, îmbrățișând, în primul rând, ideea eliberării naționale. Ion Inculeț se lansează fulminant în viața politică și socială din ținut, se manifestă plenar ca om politic clarvăzător și influent. Drept urmare, la 21 noiembrie 1917, este ales președinte al Statului Țării.

După unirea Basarabiei cu România, Ion Inculeț a continuat să joace un rol semnificativ în viața politică. La diferite etape de dezvoltare a statului, în dependență de anturajul politic existent, a deținut înalte funcții administrative: ministru al Basarabiei, ministru al Sănătății Publice, ministru de interne, ministru al Comunicațiilor, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al României.

Pentru meritele sale științifice și politice, fizicianul Ion Inculeț este ales, la 10 octombrie 1918, membru titular al Academiei Române, secția științifică. În această calitate, prezintă la Academie, în 1919, discursul de recepție “Spațiul și timpul într-o nouă lumină științifică”, înfățișând cele mai noi teorii în problema abordată. Discursul s-a bucurat de înalta apreciere a eminentului savant român în domeniul chimiei, academicianul Petre Poni, precum și a membrului Academiei Române, profesorul Ionescu-Sisești care, ulterior, a caracterizat acest discurs ca fiind “o disertație remarcabilă” ce “dovedea profunda pregătire științifică” a autorului.

Ion Inculeț s-a stins din viață la 18 noiembrie 1940.